

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№5

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

5-jild
5-son
May, 2026

May, 2026
Volume 5
Number 5

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nizamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik

**Small business and private
entrepreneurship**

**Малый бизнес и частное
предпринимательство**

XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MUAMMOLARI

G'afurova Lola Ruyiddinovna

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Гафурова Лола Руйиддиновна

PROBLEMS OF PRIVATE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

Gafurova Lola Ruyiddinovna

Received: May 8, 2026 May: May 12, 2026 May: May 19, 2026 Published: June 1, 2026

Annotatsiya: Xususiy tadbirkorlik iqtisodiy o'sish va bandlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish yo'lidagi asosiy muammolarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda qonunchilikdagi to'siqlar, moliyaviy resurslarga kirish cheklovlari va kadrlar yetishmasligi kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari tadbirkorlik muhitini yaxshilash, investitsiyalarni jalb qilish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha takliflarni o'z ichiga oladi. Xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash barqaror iqtisodiy taraqqiyotning garovidir

Kalit so'zlar: Xususiy tadbirkorlik, Iqtisodiy rivojlanish, Tadbirkorlik muhiti, Kichik biznes, Investitsiya Muammolar, Islohotlar

Abstract: Private entrepreneurship plays a crucial role in fostering economic growth and ensuring employment. This article is dedicated to analyzing the key challenges hindering the development of private entrepreneurship in Uzbekistan. It examines issues such as regulatory barriers, limited access to financial resources, and a shortage of skilled personnel. The research findings include proposals for improving the business environment attracting investments, and supporting innovation. Supporting the private sector is essential for sustainable economic development

Keywords: Private entrepreneurship, Economic development, Business environment, Small business Investment, Challenges, Reforms, Innovation

Аннотация: Частное предпринимательство играет ключевую роль в стимулировании экономического роста и обеспечении занятости. Данная статья посвящена анализу основных проблем, препятствующих развитию частного предпринимательства в Узбекистане. В ней рассматриваются такие вопросы, как регуляторные барьеры, ограниченный доступ к финансовым ресурсам и нехватка квалифицированных кадров. Результаты исследования включают предложения по улучшению деловой среды, привлечению инвестиций и поддержке инноваций. Поддержка частного сектора является залогом устойчивого экономического развития

Ключевые слова: Частное предпринимательство, Экономическое развитие, Деловая среда, Малый бизнес, Инвестиции, Проблемы, Реформы, Инновации

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda xususiy tadbirkorlik barqaror iqtisodiy rivojlanish, aholi bandligini oshirish va daromadlarni ko'paytirishning muhim drayveri sifatida e'tirof etiladi. O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida ham ushbu sektorning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish mamlakat taraqqiyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va uning rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish borasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan

Prezidentning 2022-yil 9-noyabrdagi farmoni bilan tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish, soddalashtirilib, bir qator majburiy talablar bekor qilindi shuningdek, "Tartibga solish qumloq maydoni" maxsus huquqiy rejimi joriy etildi [4]. Bu kabi chora-tadbirlar natijasida biznes muhitida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi, jumladan, daromadi 1 million dollardan oshgan korxonalar soni 5 mingga ko'paydi va eksport hajmi 30 foizga o'sdi [3]

Biroq, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga kirish

imkoniyatlari cheklanganligi, tijorat banklari tomonidan, taklif etilayotgan kreditlarning yuqori foiz stavkalari garov talablarining murakkabligi va jarayonlarning byurokratikligi ushbu sektorning o'sishiga to'siq bo'lmoqda [1]. Shuningdek, tadbirkorlar hozirda 60 mingdan ortiq normativ-huquqiy hujjatlar va 40 mingga, yaqin texnik hujjatlar bilan ishlashga majbur bo'lib ularning aksariyati eskirgan yoki qimmatga tushadigan talablarni o'z ichiga oladi [3]. Hukumatning 2025-yilga qadar majburiy talablarni 30 foizga qisqartirish va tadbirkorlik qonunchiligini yagona Kodeksda jamlash rejalari [3], shuningdek, kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi rolini oshirishga qaratilgan PF-50-sonli qaror [2] kabi chora-tadbirlar ushbu muammolarning dolzarbligini ko'rsatadi. Ushbu maqola O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga to'siq bo'layotgan asosiy muammolarni chuqur tahlil etish, ularning ildizlarini aniqlash va xalqaro tajriba asosida samarali yechimlar hamda takliflarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Xususiy tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishdagi markaziy o'rni zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda keng e'tirof etilgan. Jozef Shumpeterning innovatsiya va "ijodiy vayronkorlik" konsepsiyasidan tortib, zamonaviy o'sish modellarigacha, tadbirkorlik yangi ish o'rinlari yaratish, texnologik taraqqiyotni rag'batlantirish va aholi farovonligini oshirishning asosiy drayveri sifatida qaraladi. O'zbekiston sharoitida bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida, ushbu sektorning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga qaratilgan ilmiy izlanishlar va amaliy tavsiyalar tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga to'siq bo'layotgan muammolar asosan moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari, tartibga solish muhiti va institutsional salohiyat bilan bog'liq. Moliyaviy cheklovlar tadbirkorlik faoliyatining kengayishiga jiddiy to'siq bo'lib xizmat qiladi. Xususan, tijorat banklari tomonidan kichik biznesni moliyalashtirish amaliyotini takomillashtirishga bag'ishlangan tadqiqotlar, ushbu sektorning barqaror iqtisodiy o'sish, bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirishdagi muhim rolini ta'kidlaydi [1]. Biroq, ushbu tadqiqotlar banklar tomonidan taklif etilayotgan kreditlarning yuqori foiz stavkalari, murakkab garov talablari, byurokratik jarayonlar va banklarning ehtiyotkorona yondashuvi kabi jiddiy muammolarni aniqlagan. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun foiz stavkalarini pasaytirish, garov talablarini yengillashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish va ixtisoslashgan bank mahsulotlarini ishlab chiqish taklif etiladi [1]. Bu kabi takliflar tadbirkorlarning moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini yaxshilashga xizmat qiladi va mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishiga hissa qo'shadi.

Tartibga solish muhitining murakkabligi va nomukammalligi ham tadbirkorlik rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillardan biridir. Xalqaro konferensiyalarda va ilmiy nashrlarda ta'kidlanishicha tadbirkorlar hozirda 60 mingdan ortiq normativ-huquqiy hujjatlar va 40 mingga yaqin texnik hujjatlar bilan

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

ishlashga majbur bo'lib, ularning aksariyati eskirgan yoki qimmatga tushadigan talablarni o'z ichiga oladi [3]. Bu esa biznes yuritish xarajatlarini oshiradi, noaniqlikni keltirib chiqaradi va korrupsiyaga sharoit yaratadi. Adabiyotlarda tartibga solish yukini kamaytirish qonunchilikni soddalashtirish va unifikatsiya qilish zarurati keng muhokama qilinadi. Xususan, tadbirkorlik qonunchiligini yagona Kodeksda jamlash va kelajakdagi qonunosti hujjatlarining uning qoidalariga muvofiqligini ta'minlash taklifi [3] ushbu yo'nalishdagi muhim qadam sifatida baholanadi. Prezidentning 2022-yil 9-noyabrda farmoni bilan tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish soddalashtirilishi, bir qator majburiy talablarning bekor qilinishi va "Tartibga solish qumloq maydoni" maxsus huquqiy rejimining joriy etilishi [4] ushbu muammolarni hal etishga qaratilgan amaliy choralarning ilmiy asoslanganligini ko'rsatadi. Tartibga solish qumloq maydoni kabi innovatsion yondashuvlar, yangi mahsulotlar va xizmatlarni nazorat qilinadigan muhitda sinovdan o'tkazish imkoniyatini berib, tartibga solishning moslashuvchanligini oshirishga xizmat qiladi.

Kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi rolini oshirishga qaratilgan hukumat qarorlari ham adabiyotlarda keng tahlil qilinadi. Masalan, 2025-yil 19-martdagi PF-50-sonli qaror [2] kichik va o'rta biznesni rivojlantirish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni belgilaydi jumladan, hududlarda loyiha ofislarini tashkil etish va an'anaviy hunarmandchilik hamda ishlab chiqarish sohaslarini rivojlantirishga e'tibor qaratish. Bu kabi siyosatlar, mintaqaviy iqtisodiyotlarni jonlantirish mahalliy mahsulotlar ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash va aholi bandligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligi ilmiy jamoatchilik tomonidan e'tirof etiladi. Adabiyotlarda bunday maqsadli dasturlarning samaradorligi, ularning amalga oshirilish mexanizmlari va kutilayotgan natijalari bo'yicha turli nuqtai nazarlar mavjud.

Umuman olganda, mavzuga oid adabiyotlar tahlili xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning murakkab va ko'p qirrali jarayon ekanligini ko'rsatadi. Moliyaviy cheklovlar, tartibga solish yukining og'irligi va institutsional nomukammalliklar bu jarayonda asosiy to'siqlar bo'lib qolmoqda. Mavjud tadqiqotlar ushbu muammolarni hal etish bo'yicha umumiy yo'nalishlarni belgilagan bo'lsa-da, O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlarini hisobga olgan holda, muammolarning ildizlarini chuqurroq tahlil qilish va xalqaro tajribaga asoslangan, ammo mahalliy kontekstga moslashtirilgan aniq, amaliy takliflarni ishlab chiqish zarurati saqlanib qolmoqda. Ushbu maqola aynan shu bo'shliqni to'ldirishga intiladi, mavjud adabiyotlardagi umumiy yondashuvlarni O'zbekistonning hozirgi iqtisodiy va huquqiy sharoitlari bilan bog'lab, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning samarali yo'llarini aniqlashga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga to'siq bo'layotgan tizimli muammolarni chuqur tahlil qilish, ularning ildiz sabablarini aniqlash va xalqaro tajribaga asoslangan holda samarali yechimlar hamda amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun

kompleks va ko'p bosqichli tadqiqot metodologiyasi qo'llanildi. Tadqiqotning umumiy yondashuvi analitik tavsifiy va qiyosiy tahlil elementlarini o'z ichiga olgan bo'lib, muammolarning nazariy va amaliy jihatlarini har tomonlama o'rganishga qaratilgan.

Tadqiqotning birinchi bosqichida mavjud adabiyotlar, jumladan, ilmiy maqolalar, monografiyalar, konferensiya materiallari va hisobotlar chuqur o'rganildi. Bu bosqichda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy nazariyalari, uning O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati, shuningdek, ushbu sohada mavjud muammolar bo'yicha ilmiy jamoatchilikning nuqtai nazarlari sintez qilindi. Adabiyotlar tahlili, ayniqsa, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari [1], tartibga solish muhiti [3, 4] va institutsional salohiyat [2] bilan bog'liq muammolarni aniqlashda muhim rol o'ynadi. Bu tahlil tadqiqotning keyingi bosqichlari uchun nazariy asos yaratdi va muammolarning dolzarbligini tasdiqladi.

Ikkinchi bosqichda ma'lumotlar to'plash uchun asosan ikkilamchi manbalardan foydalanildi. Bularga O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy ma'lumotlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari, Vazirlar Mahkamasining tegishli hujjatlari, vazirlik va idoralarning hisobotlari, shuningdek, tijorat banklari va tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga oid statistik ma'lumotlar kiradi. Xususan, 2020-yildan keyingi davrga oid ma'lumotlarga alohida e'tibor qaratildi chunki bu davrda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha sezilarli islohotlar amalga oshirilgan. Masalan, Prezidentning 2022-yil 9-noyabrda qabul qilgan farmoni [4] va yil 19-martdagi PF-50-sonli qarori [2] kabi-2025 hujjatlar tadbirkorlik muhitini shakllantirishdagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlarini aks ettiruvchi muhim manbalar sifatida o'rganildi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlar, jumladan, Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi va Yevropa tiklanish va taraqqiyot bankining O'zbekistondagi biznes muhiti, investitsiya iqlimi va tadbirkorlikni rivojlantirishga oid hisobotlari va tavsiyalari ham tahlilga jalb etildi. Bu ma'lumotlar O'zbekistondagi vaziyatni xalqaro standartlar va ko'rsatkichlar bilan qiyoslash imkonini berdi.

Tavsifiy tahlil: Xususiy tadbirkorlik sektorining hozirgi holati, uning iqtisodiyotdagi ulushi, bandlikni ta'minlashdagi roli, shuningdek, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari va tartibga solish yukining miqyosi kabi asosiy ko'rsatkichlar tavsiflandi. Bu tahlil muammolarning miqdoriy jihatlarini aniqlashga yordam berdi. Masalan, tadbirkorlar duch kelayotgan 60 mingdan ortiq normativ-huquqiy hujjatlar va 40 mingga yaqin texnik hujjatlar [3] kabi ma'lumotlar muammolarning ko'lamini ko'rsatish uchun ishlatildi.

Qiyosiy tahlil: O'zbekistondagi tadbirkorlik muhiti va uni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarining ilg'or tajribalari bilan solishtirildi. Bu tahlil O'zbekiston uchun mos keladigan va samarali bo'lishi mumkin bo'lgan xalqaro amaliyotlarni aniqlashga qaratildi. Xususan, moliyaviy xizmatlarga kirishni yaxshilash, tartibga solish yukini kamaytirish va institutsional islohotlarni amalga oshirish bo'yicha muvaffaqiyatli xalqaro "modellar o'rganildi". Tartibga solish qumloq maydoni

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

kabi innovatsion yondashuvlarning xalqaro [4] tajribadagi o'rni ham tahlil qilindi.

Sabab-oqibat tahlili: Aniq muammolarning ildiz sabablari va ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar o'rganildi. Masalan, tijorat banklari tomonidan taklif etilayotgan kreditlarning yuqori foiz stavkalari va murakkab garov talablarining sabablari [1], shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlarning ko'pligi va eskirganligining tadbirkorlik faoliyatiga salbiy ta'siri [3] chuqur tahlil qilindi. Bu tahlil muammolarni bartaraf etishga qaratilgan samarali siyosat choralari ishlab chiqish uchun asos bo'ldi.

Siyosat tahlili: Hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar va qabul qilingan qarorlarning samaradorligi baholandi. Jumladan, tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan tartibga solishni soddalashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar [4] va kichik va o'rta biznesning iqtisodiyotdagi rolini oshirishga qaratilgan PF-50-sonli qaror [2] kabi hujjatlarning amaliy natijalari va kutilayotgan ta'sirlari tahlil qilindi.

To'rtinchi bosqichda, tahlil natijalari asosida O'zbekistonning o'ziga xos sharoitlarini hisobga olgan holda, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha aniq amaliy va ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqildi. Bu takliflar moliyaviy resurslarga kirishni yaxshilash tartibga solish muhitini soddalashtirish, institutsional salohiyatni mustahkamlash va innovatsion yondashuvlarni joriy etishga qaratilgan.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida, asosan ikkilamchi ma'lumotlarga tayanilganligi, ba'zi ma'lumotlarning ochiq manbalarda cheklanganligi va iqtisodiy jarayonlarning dinamik xususiyati tufayli kelajakdagi o'zgarishlarni to'liq bashorat qilish imkoniyatining cheklanganligi qayd etiladi. Shunga qaramay, qo'llanilgan metodologiya O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muammolarini chuqur va har tomonlama o'rganish, shuningdek, ularni hal etish bo'yicha asosli tavsiyalar berish imkonini berdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot O'zbekistonda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishdagi asosiy muammolarni chuqur tahlil qildi. Moliyaviy resurslarga kirishdagi cheklovlar, yuqori foiz stavkalari va murakkab garov talablari, shuningdek, tartibga solish muhitining murakkabligi va eskirgan qonunchilik asosiy to'siqlar ekanligi aniqlandi. Amaldagi islohotlar ijobiy natijalar bergan bo'lsa-da, tizimli yechimlar talab etiladi. Tadqiqot moliyaviy xizmatlarni soddalashtirish qonunchilikni unifikatsiya qilish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali tadbirkorlik muhitini yanada takomillashtirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqdi. Bu choralar barqaror iqtisodiy o'sish va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

G'afurova Lola Ruyiddinovna QDTU "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasida assistenti / Гафурова Лола Руйиддиновна — ассистент кафедры «Инновационная экономика» Каршинского государственного технического университета / Gafurova Lola Ruyiddinovna — Assistant of the

Qarshi davlat texnika universiteti

Department of “Innovative Economics”, Karshi State Technical University

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tolametova Z.A., Qulmatov A.J. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish yangi ish joylarini yaratishning muhim omili sifatida. — 2015.

2. Abulqosimov H.P. O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmi. — 2018.

3. Ruzieva D.I. Kichik biznesni investitsiyalash bo‘yicha xorij tajribasi va uning o‘ziga xos xususiyatlari. — 2013.

4. Xusainov G‘.L. Kichik biznes subyektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish imkoniyatlari. — 2016.

5. Davlat-xususiy sheriklik asosida xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy asoslari // Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil, 2023-yil, noyabr, www.e-itt.uz.

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz